

بررسی وضعیت توریسم در اصفهان

حمیدرضا وارثی *

مقدمه

مترادف است. فواید اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی این شاخه از توریسم می‌تواند متوجه وضعیت اشتغال، توزیع عادلانه درآمد، سرعت گردش پول، آشنایی و تفاهم بیشتر اقوام ساکن در نقاط مختلف کشور و تحکیم هر چه بهتر و بیشتر وحدت ملی باشد.

جهانگردی نیز می‌تواند فعالیت سودآوری برای تحصیل ارز، معرفی تولیدات و محصولات داخلی کشور به بازارهای جهانی و در نتیجه افزایش تولید و گسترش صادرات باشد. اما به طور کلی جهانگردی از یکسو ابزار تحرک در تولید، توزیع و ایجاد خدمات گوناگون بوده و از سوی دیگر، پلی برای تفاهم و دوستی میان ملتها می‌باشد.

صنعت توریسم، پدیده‌ای است که از گذشته‌های دور، مورد توجه جوامع انسانی بوده و بر حسب نیازهای متفاوت اقتصادی، اجتماعی، تاریخی و غیره، به حرکت خود ادامه داده است. این پدیده که پس از انقلاب صنعتی به ویژه طی قرون اخیر به طور چشمگیری توسعه یافته، به وجود آورنده دانش و تکنولوژی مهمی در امر مناسبات بین‌المللی و توسعه اقتصادی - اجتماعی کشورها بوده است.

صنعت توریسم که مبنای آن بر سفر استوار است، در بردارنده اهداف جامعی در زمینه‌های سیاحتی، زیارتی و ... می‌باشد. از اینرو زمینه فعالیت این صنعت از سایر فعالیتهای اقتصادی بیشتر و هزینه سرمایه‌گذاری آن به مراتب کمتر از سایر فعالیتهای اقتصادی است. دلیل این امر آن است که بسیاری از یافته‌های باستانی، آثار تاریخی و چشم‌اندازهای طبیعی، با اندک سرمایه‌گذاری و رعایت ضوابط و معیارهای استاندارد صنعت توریسم، می‌توانند به جاذبه‌های جهانگردی ارزشمندی مبدل گردند.

در کشور ما توریسم، دارای دو شکل داخلی (ایرانگردی) و بین‌المللی (جهانگردی) می‌باشد. ایرانگردی جریانی از توریسم است که غالباً با گذران اوقات فراغت

**صنعت جهانگردی
در بسیاری از
کشورها به منزله
نمادی از هویت
فرهنگی و یکی از
منابع مهم کسب ارز
می‌باشد.**

موقعیت مناسب و خصوصیات و آثار فرهنگی و تاریخی این شهر کهن، باعث شده که اصفهان همیشه مورد توجه جهانگردان بنام تاریخ قرار گیرد

موقعیت مناسب و خصوصیات و آثار فرهنگی و تاریخی این شهر کهن، باعث شده که اصفهان همیشه مورد توجه جهانگردان بنام تاریخ قرار گیرد، از جمله جهانگردان مهمی که به این شهر سفر نموده‌اند می‌توان از ابن حوقل، ابن بطوطه، ناصر خسرو، شاردن، تاورینه، پی‌یتر و دولاواله، ژن‌گاریسیا، توماس هربرت، سانسون، کمپفر، دوپروین، جملی کاری، اوژن فلاند، پاسکال، دیولانوا و هانری رنه نام برد.

مورخین، باستان‌شناسان و ایران‌شناسان خارجی یک قرن اخیر اروپا، اصفهان را در ردیف شهرهای مهم درجه اول تاریخی دنیا، مانند: پکن، ویتیز، رم و فلورانس معرفی کرده‌اند و از نظر نفاست و اهمیت تاریخ اسلامی اصفهان ستاره جهان اسلام لقب گرفته است و در مدت زمانی طولانی هم، دارالعلم شرق یا نصف جهان نامیده شده است.

در چند دهه اخیر نیز، اصفهان به شدت مورد توجه توریستهای خارجی و داخلی قرار گرفته و سالیانه تعداد زیادی از آنها از این شهر دیدن می‌کنند. به همین منظور، در جهت شناسایی وضعیت موجود توریستی اصفهان، در فروردین ۱۳۷۴ پرسشنامه‌ای تهیه و از کسانی که از اصفهان بازدید نمودند سوالاتی به عمل آمد که نتایج آن به شرح ذیل ارائه می‌گردد.

نتایج پرسشنامه:

مبداء مسافرت: بیشترین درصد مسافرانی که به اصفهان آمده‌اند از تهران می‌باشند که ۳۳٪ مسافری را شامل می‌گردد و اگر بخواهیم تعداد مسافران را بر حسب استان در نظر بگیریم و ۱۰٪ افرادی که از کرج به اصفهان آمده بودند، به این تعداد اضافه نمائیم، نتیجه آن ۴۳٪ از کل مسافری را

است. با مراجعه به منابع و دلایل موجود تاریخی چنین بر می‌آید که کلمه اسپادان بظلمیوس، سپاهان پهلوی، اصبهان عرب و اصفهان امروزی یک نقطه قدیمی است و در تاریخهای قدیم به نام گابایاگی (جی) معروف بوده است.

اصفهان در طول تاریخ از موقعیتهای ویژه‌ای برخوردار بوده است که از جمله آنها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: شهر اصفهان در محل تقاطع راههای عمده ایران قرار داشته است. این شهر قرن‌ها محل اقامتگاههای سلطنتی شهریاران هخامنشی، اشکانی و ساسانی بوده و در دوره‌های اسلامی تاریخ ایران در مدتی نزدیک به چهارده قرن، پیوسته از شهرهای مهم ایران محسوب می‌شده است.

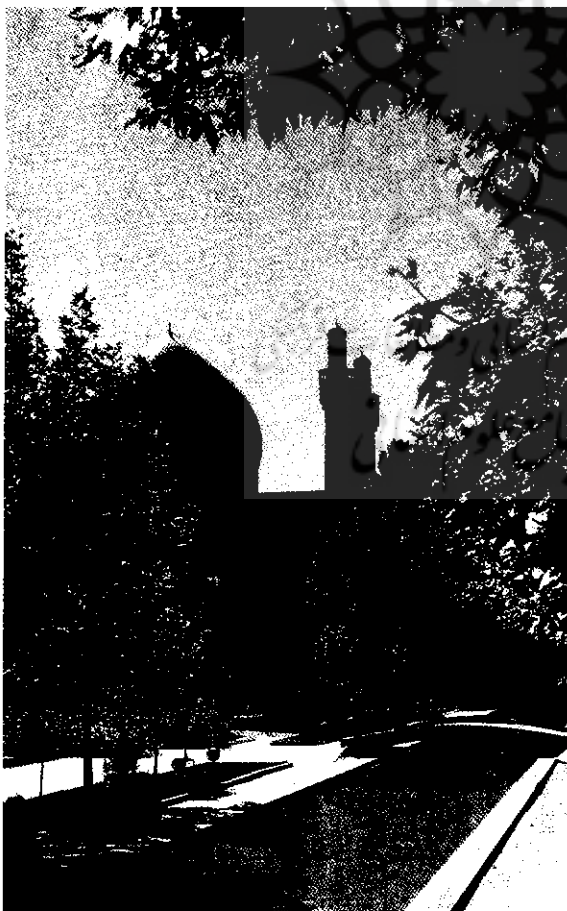
اصفهان در دوره‌های آل‌زیار و آل‌بویه و سلاجقه و صفویه، پایتخت ایران بوده است و به خصوص در دوران سلجوقیان، پایتخت امپراطوری گسترده‌ای بوده که یک مرز آن رود سیحون و مرز دیگرش سواحل شرقی دریای مدیترانه تعیین شده بود. از سال ۱۰۰۶ هجری قمری که شاه عباس اول پایتخت ایران را از قزوین به اصفهان انتقال داد، در مدتی قریب به یک قرن و نیم اصفهان پایتخت سلسله صفویه بوده و در جهات مختلف، شهرت جهانی داشته است.

سابقه تاریخی و توریستی شهر اصفهان

اصفهان از شهرهای قدیمی است و موجودیت تاریخی آن به هزاره سوم قبل از میلاد می‌رسد. از اصفهان قبل از اسلام یعنی دوره حکومت مادها و دوره‌های هخامنشیان، اشکانیان و ساسانیان، اطلاعات زیادی در دست نیست و از آن دوره‌ها آثار قابل توجهی بر جای نمانده است، ولی آنچه مسلم است جلگه اصفهان در میان بیابانها و کوههای خشک مرکزی ایران واقع شده است و نظر به اهمیت و موقعیت خاص آن در مرکز فلات ایران، از جمله شهرهایی است که شاید تاریخ و سابقه آن به سابقه و قدمت کشور ایران برسد و در عموم دوره‌های تاریخی از شهرهای بزرگ و مشهور ایران به شمار می‌رفته است.

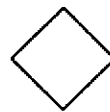
اصفهان پس از شروع پادشاهی مادها، حد شرقی ممالکی بوده است که بابلی‌ها از آن اطلاع داشته‌اند و به احتمال قوی جزء ناحیه ایران یا انشان محسوب می‌شده

امروزه صنعت جهانگردی در بسیاری از کشورها به منزله نهادی از هویت فرهنگی و یکی از منابع مهم کسب ارز می‌باشد. ایران نیز با برخورداری از انواع جاذبه‌های مهم جهانگردی می‌تواند نقش بسیار مؤثری را هم از نظر منافع اقتصادی و هم از نظر شناساندن خود به عنوان فرهنگی مستقل در دنیای امروز، ایفا نماید.

سرزمین ایران علاوه بر مناظر بی‌نظیر طبیعی، دارای آثار مهم و پرارزش تاریخی و مذهبی چه مربوط به دوران قبل از اسلام و چه بعد از اسلام است که بسیاری از این آثار به نوع خود در جهان بی‌نظیر است. به منظور توسعه و گسترش جهانگردی و کمک به رشد و توسعه اقتصادی و افزایش درآمد ملی و تحصیل ارز و بالا بردن سطح اشتغال از یکسو، و کمک به توسعه ایرانگردی برای فراهم ساختن وسایل و تسهیلات بهتر و همچنین برای شناساندن هر چه بهتر و بیشتر تمدن و فرهنگ غنی ایران و اسلام در خارج از کشور از سوی دیگر، توسعه و گسترش ایرانگردی و جهانگردی اجتناب‌ناپذیر است و کوتاهی در این امر خسارتهای هنگفت اقتصادی و معنوی را در برخواهد داشت.

جهانگردان از عهد قدیم تا به امروز انتقال دهنده فرهنگ، تمدن، اکتشافات و تجربیات گروههای بشری به یکدیگر و عامل مهم ترقی و تمدن جوامع محسوب می‌شده‌اند.

حضرت علی علیه السلام
فرموده‌اند: «پس سفر کن که در
سفر پنج فایده است. اول رفع غم
و اندوه، دوم کسب معیشت، سوم
کسب علم، چهارم کسب آداب و
پنجم شنیدن سخنان نیکو».

توریسم در این زمان از لحاظ فرهنگی و اقتصادی، دارای اهمیت فراوان است، جا دارد که مسؤولان مربوطه، در مورد جلب توریست‌های خارجی، برنامه‌ریزی‌های لازم را به عمل آورند.

سن مسافران: در ارتباط با سن مسافران، ۳۶٪ از سؤال شوندگان مربوط به گروه سنی ۳۰ تا ۴۰ سال می‌باشند و اگر گروه سنی ۲۰ تا ۳۰ سال را که ۳۰٪ می‌باشد به آن اضافه کنیم نتیجه می‌گیریم که ۶۳٪ از سؤال شوندگان در گروه سنی ۲۰ تا ۴۰ سال قرار داشته‌اند.

میزان تحصیلات: با تحقیقی که در زمینه میزان تحصیلات مسافران به عمل آمد، نتایج بدست آمده چنین نشان می‌دهد که بیشترین درصد (۴۱٪) مربوط به افرادی بوده که تحصیلات آنها در حد دبیرستان می‌باشد. در میان کل سؤال شوندگان هیچ مورد بی‌سواد وجود نداشته است.

شغل: در پرسشی که پیرامون شغل مسافران صورت گرفت، نتیجه گرفته شد که ۵۴٪ از آنها شغل آزاد و ۲۹٪ شغل دولتی داشته‌اند و از بین آنها فقط ۶٪ بیکار بوده‌اند. می‌بینیم که اکثر مسافران، کسانی بوده‌اند که شغل آزاد و درآمد مناسبی داشته‌اند.

از آنجا که حق هر ایرانی است که از قسمتهای مختلف کشور خود، به خصوص شهر تاریخی اصفهان بازدید کند و به عمق فرهنگ غنی اسلام و ایران پی‌برد، بر مسؤولین است که با اتخاذ تصمیماتی جدی، در زمینه پایین آوردن هزینه سفر و همچنین ایجاد تورهای مسافرتی، زمینه مسافرت را برای عموم مردم ایران فراهم نمایند.

هدف از مسافرت به اصفهان: نتایج تحقیق مشخص می‌کند که ۴۹٪ از مسافران جهت تفریح و ۳۸٪ از آنها جهت بازدید از آثار باستانی و تاریخی به اصفهان مسافرت نموده‌اند.

شامل می‌شود. در این میان کمترین تعداد هم مربوط به توریست‌های خارجی می‌باشد که ۱٪ است. راههای ارتباطی سریع، فاصله نزدیک و درآمد مناسب، می‌تواند دلایل درصد بالای مسافرتین تهرانی باشد.

از ۱۰۰٪ مسافران، تنها ۱٪ به توریست‌های خارجی تعلق دارد که نشانه عدم حضور توریست خارجی در ایران است

از نتایج پرسشنامه‌ها چنین بر می‌آید که از ۱۰۰٪ مسافران، تنها ۱٪ به توریست‌های خارجی تعلق دارد که نشانه عدم حضور توریست خارجی در ایران است و از آنجا که

مسافران از هتل و مسافرخانه استفاده کرده‌اند، این است که از طرفی تعداد این اماکن کم بوده و از طرف دیگر هزینه اقامت در آنها زیاد می‌باشد لذا بر مسؤولین است که جهت افزایش تعداد مکانهای اقامتی و پائین آوردن هزینه اقامت در آنها، اقدامات مقتضی را به عمل آورند و در صورت امکان، اجازه داده شود، تا همگان بتوانند در ایام تعطیل جهت اقامت خود با پرداخت مبلغی مناسب از کلاسهای مدارس استفاده کنند تا هم مشکل مسافران حل شود و هم درآمد آن صرف امور آموزش و پرورش شود.

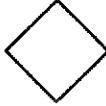
۱۷٪ از آنها هم جهت دیدار با آشنایان و ۲٪ برای تجارت به اصفهان آمده بودند. باز بر مسؤولین است که با توجه به نتایج به دست آمده، توجه بیشتری به آثار باستانی شهر اصفهان (که از میراث‌های غنی فرهنگ بشری محسوب می‌شود) بنمایند، زیرا این آثار ضمن اینکه برای ایران گنجینه با ارزشی می‌باشد، می‌تواند جاذب تعداد زیادی از توریستهای ممالک جهان باشد، ضمناً از آنجایی که یکی از اهداف توریستها تفریح است باید در زمینه توسعه مکانهای تفریحی، اقدامات لازم صورت گیرد.

مدت اقامت مسافران: از پاسخ سؤالات چنین نتیجه می‌شود که ۵۶٪ از مسافران از ۳ روز تا یک هفته و ۳۹٪ از یک روز تا ۳ روز در اصفهان اقامت داشته‌اند که جمعاً ۹۵٪ از مسافران یک روز تا یک هفته در اصفهان بوده‌اند و فقط ۵٪ از مسافران بیش از یک هفته در اصفهان اقامت داشته‌اند. علت اینکه چرا اکثر مسافران کمتر از یک هفته در اصفهان بوده‌اند، می‌تواند موارد زیر باشد:

- ۱- مسافرت در تعطیلات نوروزی بوده است.
- ۲- به دلیل بالا بودن هزینه‌ها، برای مسافران مقذور نبوده که مدت بیشتری در اصفهان بمانند.
- ۳- اصفهان دارای مکانهای تفریحی و تاریخی بسیاری می‌باشد، ولی این مکانها برای مسافران شناخته شده نیست و گرنه در مدت یک هفته، نمی‌توان از تمام مکانهای تفریحی و تاریخی اصفهان بازدید نمود.

بنابراین بر عهده مسؤولان شهر است که اولاً سعی کنند در حد امکان هزینه اسکان و تهیه مواد غذایی مسافران را پایین بیاورند و ثانیاً در مورد مکانهای تفریحی و تاریخی اصفهان اطلاعات کافی و جامعتری در اختیار مسافران قرار دهند.

محل اقامت: در مورد محل اقامت نیز از مسافران سؤال شده و از پاسخها چنین نتیجه می‌شود که بیشترین درصد مسافران ۴۴٪ می‌باشد و مربوط به کسانی بوده است که در منزل اقوام اقامت داشته‌اند، ۶٪ در چادرها و پارکها اقامت کرده‌اند و ۸٪ از آنها هم در مدارس اقامت گزیده‌اند (که از هموطنان فرهنگی بوده‌اند). علت اینکه چرا فقط ۴۲٪

سرزمین ایران علاوه بر مناظر بی نظیر طبیعی، دارای آثار مهم و پرارزش تاریخی و مذهبی چه مربوط به دوران قبل از اسلام و چه بعد از اسلام است که بسیاری از این آثار به نوع خود در جهان بی نظیر است.

مکانهای مورد بازدید: با تحقیقی که در مورد مکانهای مورد بازدید مسافران به عمل آمد نتیجه گرفته شد که اکثر قریب به اتفاق مسافران، جهت دیدن اماکن تاریخی و فرهنگی اصفهان به این شهر مسافرت نموده‌اند. از آنجایی که در اصفهان بیشتر بعد فرهنگی توریسم مورد توجه است، باید اطلاعات کافی در مورد این مکانها در اختیار مسافران قرار گیرد، تا قدمت تاریخی آناری که نمایانگر فرهنگ غنی

را شهری بسیار زیبا و بی‌همتا با مردمانی خونگرم و صمیمی دانسته‌اند و از ورود به اصفهان رضایت کامل داشته‌اند و از انجام وظیفه مسؤولین شهر احساس خرسندی و تشکر نموده‌اند.

درآمد مسافران: در پاسخ به میزان درآمد ماهیانه، نتایج زیر به دست آمده است. ۲۵٪ از مسافران درآمدی کمتر از ۲۰ هزار تومان در ماه داشته‌اند، ۳۶٪ بین ۲۰ تا ۵۰ هزار تومان، ۱۴٪ درآمدی بین ۵۰ تا ۱۰۰ هزار تومان و تنها ۱٪ درآمد ماهیانه بالاتر از ۱۰۰ هزار تومان داشته‌اند و ۲۴٪ از مسافران نیز به این سؤال پاسخ نداده‌اند.

پیشنهادات:

پیشنهاداتی که از طرف مسافران داده شده است به قرار زیر است:

- ۱- ایجاد پارکینگ‌های بیشتر، جهت پارک وسایل نقلیه.
- ۲- ایجاد نمازخانه و وضوخانه در پارکهای شهر.
- ۳- برگزاری نماز جماعت در مساجد تاریخی.
- ۴- کنترل قیمت اجناس، به خصوص مواد غذایی.
- ۵- حذف یا حداقل کاهش هزینه ورود به اماکن تاریخی.
- ۶- کنترل و کاهش کرایه وسایل حمل و نقل مسافر.
- ۷- در صورت امکان، ترتیبی اتخاذ

گردد که مسافران بتوانند با هلی کوپتر دورنمای شهر اصفهان را نیز تماشا کنند.

* حمیدرضا وارثی عضو هیئت علمی دانشگاه اصفهان

پی‌نوشت:

- ۱- شهر تاریخی اصفهان - تألیف دکتر لطف‌الله هنرفر.
- ۲- صنعت جهانگردی در ایران.
- ۳- توریسم - انتشارات سازمان برنامه و بودجه.
- ۴- نتایج حاصله از پرسشنامه. (تعداد پرسشنامه‌ها ۱۰۰ عدد)

اسلامی و ایرانی در این شهر است بیشتر و بهتر به مسافران نشان داده شود. چه بسا مکانهایی که از این نظر اهمیت دارند ولی به علت عدم معرفی مورد توجه قرار نگرفته‌اند.

علائق مسافران:

۶۹٪ از مسافران به بازدید از آثار باستانی و تاریخی و فرهنگی علاقه‌مند بوده‌اند. ۳۰٪ از مسافران به مناظر طبیعی و ۱٪ هم هیچ اظهار نظری نکرده‌اند و نتیجه‌ای که از این پرسش و پاسخ گرفته می‌شود این است که مسؤولین شهر باید بیش از پیش به آثار تاریخی و فرهنگی توجه نمایند و از نابودی این اماکن که سرمایه معنوی کشور می‌باشد، جلوگیری نمایند و در صورت وجود مکانهایی که شناخته شده نیست به شناسایی، ترمیم و مرمت آن آثار همت گمارند.

کمیودها:

در این زمینه، تحقیقات به عمل آمده نشان می‌دهد که در تمام موارد سؤال شده، کمیودهایی وجود داشته است. از بین مسافران ۲۳٪ به مشکل اقامت، ۲۲٪ رفت و آمد، ۱۱٪ تهیه مواد غذایی و گرانی آن، ۹٪ بهداشتی و درمانی و ۲۶٪ به مشکل پارکینگ وسایل نقلیه اشاره داشته‌اند از این رو بر مسؤولین شهر است که اقداماتی در مورد احداث مکانهای اقامتی، رفع مشکلات رفت و آمد، کنترل قیمت‌ها و تهیه مواد غذایی، رفع مشکلات درمانی و احداث پارکینگ وسایل نقلیه انجام دهند.

اوقات فراغت:

از نتایج پرسشنامه‌ها چنین برمی‌آید که ۶۸٪ مسافران، اوقات فراغت خود را با گردش و تفریح می‌گذرانند، ۱۵٪ اهل مطالعه هستند و ۱۴٪ از مسافران هم اوقات فراغت خود را ورزش می‌کنند و ۴٪ نیز به کارهای هنری می‌پردازند و با توجه به اطلاعات و آمارهای داده شده، باید در زمینه علایق مسافران و گذراندن اوقات فراغت آنها برنامه‌ریزی کافی به عمل آورد تا مسافران احساس رضایت کامل بنمایند ضمناً به دلیل اینکه اکثر مسافران اوقات فراغت خود را در مکانهای تفریحی می‌گذرانند، باید در این زمینه هم اقدامات لازم انجام شود.

نظر مسافران در مورد اصفهان:

در نظرخواهی انجام شده، مشخص گردید که اکثر قریب به اتفاق مسافران، اصفهان

